

Lausunto

11.03.2025

Asia: VN/3785/2024

Lausuntopyyntö: hallituksen esitysluonnos eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt mm. Kainuun liiton lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevasta lainsäädännöstä. Esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman toimenpidettä ostoliikenteen järjestämisen mahdollistamisesta alueellisille viranomaisille. Samalla siirretään liikenne- ja viestintäministeriöllä nykyisin oleva toimivalta rautatieliikenteen ostoista Liikenne- ja viestintävirastolle, millä parannetaan eri liikennemuodoilla järjestetyn julkisen liikenteen tehokkuutta ja yhteensovittamista. Esitykseen sisältyvillä hankintamenettelyjen päivityksillä annetaan toimivaltaisille viranomaisille nykyistä kattavammat ja selkeämmät menettelytapanormit, jotka kattavat hankintamenettelyn eri vaiheet.

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevaksi lainsäädännöksi

Kainuun henkilöjunaliikenne perustuu suurelta osin nykyisin Liikenne- ja viestintäministeriön hankkimaan ostoliikenteeseen. Liikenne näillä yhteysväleillä vertautuu enemmän kaukojunaliikenteeseen kuin alueelliseen tai lähijunaliikenteeseen. Ostoliikenne täydentää markkinaehtoista liikennettä ja on elinehtoa alueiden kilpailukykyiselle ja kestäväälle saavutettavuudelle.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että liikenne- ja viestintäministeriöllä voimassa olevan lain mukaan oleva rautatieliikenteen toimivalta siirretään Liikenne- ja viestintävirastolle. Muutoksen myötä

Liikenne- ja viestintävirasto vastaisi rautatieliikenteen julkisesti tuetusta ostoliikenteestä HSL-alueen ulkopuolella. Lisäksi luonnoksen mukaan muussa raideliikenteessä toimivaltaisia viranomaisia ovat liikenteen palveluista annetun lain 181 §:n 2 ja 3 momentissa mainitut kunnalliset ja seudulliset viranomaiset omalla toimivalta-alueellaan.

Esityksen (182 a §) mukaan jatkossa kunnalliset ja seudulliset viranomaiset voivat esittää liikenne- ja viestintäministeriölle alueellisia muutoksia rautatieliikenteen toimivaltaisiin viranomaisiin.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että jatkossakin uusien rautatieliikenteen toimivaltaisten viranomaisten määrittelyn tulee perustua kuntien ja seutujen vapaaehtoisuuteen. Kainuun liitto esittää, että selkeyden varmistamiseksi ja väärinkäsitysten välttämiseksi lakiesityksessä määritellään selkeästi, mitä termit ”rautatieliikenne” ja ”muu raideliikenne” tarkoittavat. Mikäli edellä olevat termit tarkoittavat samaa, Kainuun liitto esittää, että esityksen 182 §:n kohta ”Muuta raideliikennettä koskevissa asioissa toimivaltaisia viranomaisia ovat 181 §:n 2 ja 3 momentissa mainitut kunnalliset ja seudulliset viranomaiset omalla toimivalta-alueellaan” poistetaan laista.

Esityksen mukaan, 182 a §:n 2 momentti, Liikenne ja viestintäministeriö ottaa toimivaltamuutoksissa huomioon selvitykset henkilöjunaliikenteen edellyttämistä infrastruktuuritarpeista sekä viranomaisen tekemät päätökset henkilöjunaliikenteen järjestämisestä ja palveluiden rahoittamisesta suunnitellun sopimuskauden ajan.

Juuri lausunnoilla olleessa Liikenne12-suunnitelmaluonnoksessa oli esitetty, että valtio varautuu tulevan junaliikenteen ostopalvelusopimuksen/sopimusten (niin kauko- kuin alueellisen lähijunaliikenteen) vaatimien infratoimenpiteiden yhteensovittamiseen niin suunnitteluohjelmassa kuin investointiohjelmassakin. Luonnoksen mukaan kunnat ja kaupungit osallistuvat kustannuksiin ja kustannusjaoista sovitaan samalla kun kunnat päättävät osallistumisesta ostoliikenteen hankkimiseen. Kainuun liiton näkemyksen, mukaan em. esitykset tuovat perusteettomia, merkittäviä lisäkustannuksia kunnille. Lainsäädännön muutokset ja Liikenne12-suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet eivät saa johtaa tilanteeseen, jossa valtio siirtää kustannuksia valtion omistaman ratainfraan ylläpidosta ja kehittämisestä kunnilla ja alueille. Valtio ei voi myöskään vetäytyä vastuustaan järjestää julkisesti tuettua ostoliikennettä yhteysväleillä, joilla kaukojunaliikenne ei markkinaehtoisesti toteudu. On tärkeää, että valtio turvaa rautatieliikenteen riittävän rahoituksen, jotta kilpailun avaaminen henkilöjunaliikenteessä ei johda palvelutason laskuun ja alueiden saavutettavuuden heikkenemiseen.

Kainuun liitto Kirjaamo
Kainuun liitto